

Maa- ja metsätalousministeriölle

VIITE Lausuntopyyntönnö 30.9.2016, MMM023:00/2011

ASIA Lausunnon antaminen Hallituksen esityksestä Eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistöissä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä

LAUSUNTO

Kalatalouden Keskusliitto kiittää lausuntomahdollisuudesta.

Norjan kanssa tehty sopimus on hyvin ongelmallinen perustuslain näkökulmasta. Erityisesti omaisuudensuojaa (15 §) ja saamelaisten oikeutta ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan (17 §) rajoitetaan rajusti.

Perintönä saadut oikeudet perinteiseen kalastukseen (verkkokalastus) mitätöityvät esityksen mukaan. Perintönä saatu kalastusoikeus koskee saamelaisten oikeuksia. Kalastus perinteisillä menetelmillä kuuluu saamelaisten kulttuurin harjoittamiseen, jota on suojeltava perustuslain mukaan. Kulttuuristen oikeuksien kieltämistä ei voida perustella yhdenvertaisuudella niin kuin hallituksen esityksessä pyritään tekemään. Kulttuuriset oikeudet kuuluvat jokaiselle saamelaiselle henkilökohtaisesti. Ei ole riittävää, että osa saamelaisista saa kalastaa perinteisillä menetelmillä, kun samanaikaisesti rajusti rajoitetaan muiden perustuslaillisia oikeuksia. Perustuslailliset oikeudet koskevat jokaista kansalaista, eikä perustuslaillista ristiriitaa siksi voi tarkastella pelkästään kollektiivisella tasolla niin kuin hallituksen esityksessä tehdään.

Neuvotteluja Norjan kanssa tulee jatkaa sellaisen ratkaisun löytämiseksi, jossa kalastusta rajoitetaan ensi sijassa muilta osin, kuin saamelaisten perinteisen kalastuksen ja kalastusoikeuden haltijoiden järkevän ja kohtuullisen omaisuuden käytön osalta. Suomi ei voi sitoutua sellaiseen kansainväliseen sopimukseen, joka loukkaa Suomen kansalaisten perusoikeuksia.

Katsomme, että hallituksen esitys on puutteellisesti valmisteltu. Sopimuksesta sinänsä aiheutuu merkittäviä perustuslaillisia ongelmia, mutta myös kansallisella lainsäädännöllä olisi ollut enemmän tehtävissä paikallisväestön, saamelaisten ja kalastusoikeuksien omistajien oikeuksien turvaamiseksi. Valmistelussa ei ole riittävästi selvitetty sääntelyn vaikutuksia perusoikeuksiin. Tämän selvittäminen on mahdollista tehdä vain riittävästi kuuntelemalla paikallista väestöä.

Paikallisen väestön mahdollisuus osallistua päätöksentekoon on taattava. Kalastuksen säätely on mahdollistettava joustavasti siihen osallisten toimesta. Huomioon otetaan silloin sekä perimätietoon

että laadukkaaseen tutkimustietoon perustuva informaatio kalakannoista. Norjan kanssa tehty sopimus yhdessä uuden kalastuslain voimaansaattamisen kanssa on viemässä merkittävää päätöksentekovaltaa pois paikalliselta tasolta (mm. kalastusalueen tehtävät).

Uudesta sopimuksesta aiheutuu huomattavia oikeustoimia, kuten ennakkoperintöjen järjestämistä, jotta päästään hyödyntämään kalastusoikeuksia. Näistä oikeustoimista aiheutuu sekä vaivaa, että huomattavia kustannuksia, joita on kohtuutonta ihmisiltä vaatia, jotta saavat hyödyntää oikeuksiaan.

Tenon kalakorvauslain kumoaminen tässä yhteydessä on kohtuutonta. Korvauslaki on pysytettävä voimassa, koska siihen perustuvat korvaukset on vielä maksamatta ja vain yksi toimitus korvausten määräämiseksi (Vetsikon kalakorvaustoimitus) on pantu vireille. Jos korvauslaki kumotaan, se asettaa perusteettomasti kalastusoikeuden haltijoita eri asemaan sen mukaan, kuuluuko asianomainen kalastusoikeus vireille pantuun toimitukseen vai ei. Hallituksen esityksessä ei löydy perusteluja tälle eriarvoistamiselle.

Eduskunnan käsittelyn yhteydessä on kuultava paikallista väestöstä esityksen vaikutuksista. On ensisijaisen tärkeää, että perustuslakivaliokunta antaa lausuntonsa esityksen perustuslaillisuudesta. Perustuslakivaliokunnan on ratkaistava, ovatko kalastuksen rajoitukset ja vaikutukset omaisuudensuojaan ja saamelaiskulttuuriin hyväksyttävissä perustuslain valossa.

Lopuksi huomautamme vielä, ettei hallituksen esitys sisällä aikaisempaan lausuntoomme sisältyviä toimenpiteitä kalakantojen seurannan tehostamiseksi. Tenojokeen on asennettava lohen nousua seuraavat laskurit. Laskureita tarvitaan yksi jokisuuhun Norjan puolelle, toinen valtakunnan rajalle Rajaniemeen, ja kolmas Utsjoen laskukohdan tienoille. Tieto nousulohien määrästä on tärkeä jotta voidaan tehdä oikeita päätöksiä kalastuksen säätelystä.

Helsingissä 10. päivänä lokakuuta 2016

Kalatalouden Keskusliitto

Markku Myllylä
Toiminnanjohtaja

Jenny Fredrikson
Lakimies